

Тетяна Валеріївна ПОГОРЕЛОВА

*кандидат економічних наук, доцент кафедри статистики,
Одеський національний економічний університет, e-mail: tvpogor@gmail.com*

МОНИТОРИНГ ЯК СТАТИСТИЧНИЙ МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВ

Погорелова, Т. В. Моніторинг як статистичний метод дослідження фінансових результатів підприємств / Тетяна Валеріївна Погорелова; за ред.: М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін. // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць (ISSN 2313–4569). – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2015. – № 2. – С.179-186

Анотація. Узагальнено та систематизовано основні підходи щодо трактування моніторингу як процесу спостереження за фінансовими результатами підприємств з метою оцінювання їх поточного стану в сучасних умовах ринкових відносин. На підставі використання статистичних методів розроблено алгоритм моніторингу фінансових результатів та охарактеризовано його етапи. Досліджено сутність фінансових результатів економічної діяльності підприємств на базі сучасних стандартів фінансової та статистичної звітності. Здійснено процедуру статистичного моніторингу фінансових результатів підприємств Одеської області відповідно до запропонованого алгоритму. Проаналізовано структуру, динаміку фінансових результатів, представлено фактори, які впливають на сальдо фінансових результатів. Побудовано та проаналізовано авторегресійну факторну модель фінансових результатів економічної діяльності. Сформульовано висновки та загальні рекомендації щодо стану підприємств Одеської області.

Ключові слова: статистичні методи, алгоритм моніторингу, доходи, збитки, сальдо фінансових результатів, економічна діяльність, регіон, структура, динаміка, авторегресійний факторний аналіз.

Татьяна Валерьевна ПОГОРЕЛОВА

*кандидат экономических наук, доцент кафедры статистики,
Одесский национальный экономический университет, e-mail: tvpogor@gmail.com*

МОНИТОРИНГ КАК СТАТИСТИЧЕСКИЙ МЕТОД ИССЛЕДОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЙ

Погорелова, Т. В. Мониторинг как статистический метод исследования финансовых результатов предприятий [Текст] / Татьяна Валерьевна Погорелова; под ред.: М. И. Зверякова (глав. ред.) и др. // Вестник социально-экономических исследований: сб. науч. трудов (ISSN 2313–4569).- Одесса: Одесский национальный экономический университет, 2015. – № 2. – С. 179-186

Аннотация. Обобщены и систематизированы концептуальные подходы к трактовке мониторинга как процесса наблюдения за финансовыми результатами предприятий с целью оценивания их текущего состояния в современных условиях рыночных отношений. На основе использования статистических методов разработан алгоритм мониторинга финансовых результатов и охарактеризованы его этапы. Исследована сущность финансовых результатов экономической деятельности предприятий на базе современных стандартов финансовой и статистической отчетности. Осуществлена процедура статистического мониторинга финансовых результатов предприятий Одесской области в соответствии с предложенным алгоритмом. Проанализирована структура, динамика финансовых результатов, представлены факторы, влияющие на сальдо финансовых результатов. Построена и проанализирована авторегрессионная факторная модель финансовых результатов экономической деятельности. Сформулированы выводы и общие рекомендации по состоянию предприятий Одесской области.

Ключевые слова: статистические методы, алгоритм мониторинга, доходы, убытки, сальдо финансовых результатов, экономическая деятельность, регион, структура, динамика, авторегрессионный факторный анализ.

Tetiana POHORIELOVA

PhD, Associate Professor, Department of Statistics

MONITORING AS STATISTICAL METHOD OF RESEARCH OF FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES

Pohorielova, T. (2015), Monitoring as statistical method of financial results of enterprises. Ed.: M. Zveryakov (ed.-in-ch.) and others [Monitorynh yak statystychnyi metod doslidzhennia finansovykh rezultativ pidpriemstv; red.: M. I. Zveriyakova (gol. red.) ta in.], Socio-economic research bulletin (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, No. 2, pp. 179-186

Abstract. Conceptual approaches to monitoring as to the process of observing the financial results of enterprises to value their current state in modern conditions of market relations have been determined and systematized. On the basis of use of statistical methods the algorithm of monitoring of financial results has been worked out and its stages characterized. The nature of financial results of the economic activity of enterprises on the basis of modern standards of financial and statistical accounting has been searched. The procedure of statistical monitoring of financial results of enterprises in Odessa region has been done according to the proposed algorithm. The structure and dynamics of financial results have been analyzed; the facts influencing the balance of financial results have been presented. The autoregressive factor model of financial results of the economic activity has been built and analyzed. The conclusions and general instructions of the conditions of enterprises in Odessa have been made.

Keywords: statistical methods, algorithm of monitoring, gains, losses, balance of financial results of enterprises, economic activity, region, structure, dynamics, autoregressive factor analysis.

JEL classification: C100

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні умови розвитку та становлення цивілізованих ринкових відносин в економіці України потребують гармонізації як статистичної методології, так і практичної роботи. Упровадження міжнародних стандартів обліку та статистики призводить до суттєвих змін у підходах визначення системи фінансових показників та їх статистичного аналізу, насамперед зростає значущість моніторингу як систематичного спостереження за станом певного середовища. Вичерпна та достовірна статистична інформація дозволить своєчасно виявити основні тенденції формування й використання фінансових ресурсів підприємств, причини змін, що сталися, сильні та слабкі сторони підприємств та резерви оптимізації фінансового стану у перспективі.

Нові витки розвитку сучасного суспільства безпосередньо впливають на вдосконалення статистичної методології, поєднують її з новітніми досягненнями економіки. Але чимало аспектів моніторингу фінансових результатів залишається відкритими та дискусійними. Через це виникає потреба у подальшому дослідженні та обґрунтуванні процесів моніторингу на базі статистики, розробки алгоритмів його реалізації та відтворенні на конкретних економічних об'єктах.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Тлумаченню категорії «моніторинг», розкриттю його сутності та видів присвячені праці багатьох вчених: М. В. Пугачової [1], Т. В. Андросової, О. А. Круглової, В. О. Козуб [2], В. К. Галіцина [3], Л. А. Поливана [4], О. М. Гончаренко [5] та інших. Загальним для означених досліджень є висновок, що моніторинг (англ. monitoring) — комплекс наукових, технічних, організаційних та інших засобів, які забезпечують систематичний контроль (спостереження) за станом та тенденціями розвитку природних, техногенних та суспільних процесів. Таке визначення моніторингу є класичним в сучасній науці.

З методологічної точки зору під моніторингом розуміють проведення низки однотипних процедур щодо визначення кількісно-якісної оцінки досліджуваного об'єкта і подальший аналіз, порівняння отриманих результатів для виявлення певних закономірностей, тенденцій їх розвитку. Також моніторингом вважають систему інформування про стан досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємств, відхилення прогнозованих та фактично досягнутих показників, розрахунок аналітичних показників.

Сучасний прогрес інформаційного забезпечення економіки, впровадження нових технологій та швидкий розвиток змін в ринковій кон'юктурі дозволяє розглядати моніторинг як функцію управління. Так, П. В. Іванюта, Л. А. Поливана, О. М. Гончаренко вважають моніторинг специфічною функцією управління [6; 4, с. 350–352; 5, с. 38]. З позицій менеджменту моніторинг визначається як спеціальна система інструментів, яка направлена на підтримку управління підприємством. Таке визначення охоплює не тільки фінансові результати, але й виробничі, соціальні аспекти діяльності підприємства.

Провідні українські науковці М. В. Пугачова, В. А. Головка, В. І. Карпов обґрунтували, узагальнили та систематизували основні підходи до застосування моніторингу у дослідженнях як самостійного статистичного метода [1]. Проблема формування, використання моніторингу та розробці алгоритмам з застосуванням економіко-статистичних моделей присвячені розробки В. К. Галіцина [3]. Автор статті дотримується означених позицій і також вважає моніторинг статистичним методом дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Усі перелічені дослідження мають безперечну цінність для визначення моніторингу, його видів і функцій, найбільш популярним з яких є фінансовий моніторинг. Більшість вчених дотримується думки, що фінансовий моніторинг та моніторинг фінансових результатів тотожні, тобто моніторинг є системою спостереження за фінансовою діяльністю та фінансовим станом підприємства, оперативною оцінкою на основі даних фінансового обліку. Ми вважаємо, що категорія «фінансовий моніторинг» є узагальнюючою, всебічною, в той час, як «моніторинг фінансових результатів» може бути її складовою. Позначимо, що теоретичні та практичні розробки процедури моніторингу фінансових результатів в науковій літературі зустрічаються не часто. Однак до окремих його елементів, особливо в присвячених контролінгу роботах, до використання даного терміну, звертаються регулярно і економісти, і законодавці. Окрім того, розвиток положень з моніторингу фінансових результатів потребує висвітлення сутності фінансових результатів, оскільки від якісного їх визначення залежить процедура моніторингу та її кінцеві результати.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення ключових положень моніторингу фінансових результатів, які дозволять запропонувати та обґрунтувати на підставі статистичних методів алгоритм проведення моніторингу та реалізувати його на базі статистичних даних про фінансові результати економічної діяльності підприємств Одеської області за 2005–2013 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнення ключових положень з моніторингу як процесу і фінансових результатів підприємств як об'єкта дослідження, дозволяє визначити, що моніторинг фінансових результатів – це спеціально організоване систематичне спостереження за фінансовими результатами підприємств, їх співвідношеннями з урахуванням факторів їх формування в кожен конкретний період часу. З позицій проведеного дослідження моніторинг фінансових результатів розглядається як спеціальна система статистичних методів та інструментів, які дозволяють оперативно та обґрунтовано розробляти рекомендації для ефективного управління.

У сучасній науковій літературі поняттю «фінансові результати» надають різноманітний сенс: як прибуток (збиток), як підсумковий результат діяльності, як приріст капіталу внаслідок діяльності у звітному періоді та інше. У визначенні сутності фінансових результатів доцільно дотримуватися позицій Т. В. Андросової, О. А. Круглової та В. О. Козуб про подання фінансових результатів підприємств у розширеному вигляді, а саме згідно з формою фінансово-статистичної звітності та з додатковими розрахунками, що отримані у вигляді співвідношення відповідних доходів та витрат [2, с. 196].

Оскільки моніторинг розглядається як метод статистики, то розробка алгоритму повністю відповідає статистичній методології. Запропонований алгоритм моніторингу фінансових результатів складається з таких етапів:

1. Збір інформації про фінансові результати підприємств регіону та формування бази даних.
2. Групування і узагальнення інформації про фінансові результати підприємств регіону.

3. Статистичний аналіз і оцінювання часткових й узагальнюючих показників фінансових результатів економічної діяльності.
4. Адаптація статистичних методів та моделей, за допомогою яких виявляються та оцінюються економічні зв'язки фінансових результатів підприємств регіону.
5. Підготовка рекомендацій для прийняття управлінських та економічних рішень.

Реалізація кожного етапу алгоритму потребує використання конкретних статистичних методів, що залежить від мети та завдань моніторингу.

Зауважимо, що фінансові результати підприємств можна розглядати на макрорівні та мікрорівні. На кожному з них діє своя система показників, але методика їх розрахунку повинна бути уніфікованою, відповідати світовим стандартам та будуватися за принципами послідовності, достовірності, повноти та своєчасності. Дотримання перелічених вимог забезпечує формування якісної інформаційної бази про фінансову діяльність як окремого підприємства, так і сукупності підприємств та організацій регіону, країни.

Формування інформаційної бази моніторингу відбувається на підставі даних бухгалтерської та фінансової звітності. Регіональні органи державної статистики для характеристики фінансової діяльності підприємств розраховують показники доходу від реалізації продукції, сальдований фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, чистий прибуток (збиток), показник операційних витрат, рівень рентабельності (збитковості), показники обігових коштів та стану розрахунків.

Другий та третій етапи алгоритму моніторингу потребують проведення розподілу підприємств за масштабом виробництва, видом економічної діяльності, розрахунків відносних величин інтенсивності (у вигляді показників прибутковості, рентабельності, коефіцієнтів обороту, закріплення та інших), порівняння (у вигляді співвідношення доходів та витрат різних районів, областей), структури, динаміки, побудови індексів.

На четвертому етапі моніторингу доцільно використовувати методи вимірювання та оцінювання взаємозв'язків, насамперед кореляційно-регресійний аналіз. Усі теоретичні викладки означених методів досить розповсюджені та відомі [7, с. 22–63].

Реалізація п'ятого етапу алгоритму можлива тільки за результатами, отриманими на попередніх етапах.

Завдяки запропонованому алгоритму моніторингу фінансових результатів економічної діяльності підприємств Одеської області отримані такі результати.

Незважаючи на міцний економічний потенціал та розвинену ринкову інфраструктуру, протягом 2012–2013 рр. економіка Одеської області, як і всієї України, функціонувала в умовах несприятливої економіко-політичної інфраструктури. Це визначило погіршення основних макроекономічних показників. Так, у 2012 р. частка валового регіонального продукту Одещини від загального обсягу країни склала 4,4%, а обсяг реалізованої продукції до загального обсягу реалізованої продукції України – 3,4%. Підприємствами області за 2013 р. одержано 515,7 млн. грн. збитку до оподаткування, що у 2,8 разів більше за збиток, отриманий у 2012 р. [8]

Найбільший від'ємний фінансовий результат спостерігався на підприємствах промисловості – 1624,4 млн. грн. збитку. Значні збитки до оподаткування одержали підприємства операцій з нерухомим майном – 492,2 млн. грн., будівництва – 202,4 млн. грн. [8]. У цілому збитково у 2013 р. працювало 31,6% підприємств Одеської області, що на 3,5 в.п. менше, ніж у 2012 р. Найбільший відсоток збиткових підприємств до загальної кількості спостерігався у підприємств мистецтва, спорту, розваг та відпочинку (44,4%), операцій з нерухомим майном (42,4%), інформації та телекомунікацій (39,4%), будівництва (38,9%) [8]. На означені показники впливало звуження ринків збуту вітчизняних виробників.

У той же час, 68,4% підприємств та організацій Одеської області мали позитивний результат і одержали загалом 6,4 млрд. грн. прибутку [8]. Позитивний фінансовий результат до оподаткування мали підприємства транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності – 1049,6 млн. грн. Прибуток до оподаткування одержали, також, підприємства сільського господарства, лісового господарства та рибного господарства – 580,9 млн. грн.; фінансової та страхової діяльності – 462,7 млн. грн.; професійної, наукової та

технічної діяльності – 28,4 млн. грн.; з надання інших видів послуг – 5,7 млн. грн.; освіти – 3,8 млн. грн [8].

У цілому в 2013 р. порівняно з 2012 р. відносна швидкість зростання збиткових підприємств Одеської області випереджала відносну швидкість зростання прибуткових підприємств в 3,7 разів.

Загальновідомо, що масштаб виробництва підприємств значно впливає на обсяги фінансових результатів. У практиці статистичних досліджень виділяють три групи: малі підприємства, середні підприємства та великі підприємства. У цілому більше треті підприємств в кожній групі отримали від'ємний результат. Відрив між прибутковими та збитковими підприємствами найбільший по великих за розміром підприємствах (майже 486,8 млн. грн. збитку [8]). Додатний фінансовий результат мають тільки середні підприємства (105,6 млн. грн. [8]), що підтверджує основний постулат ринкової економіки про середній бізнес в якості базису економічного розвитку (рис. 1).

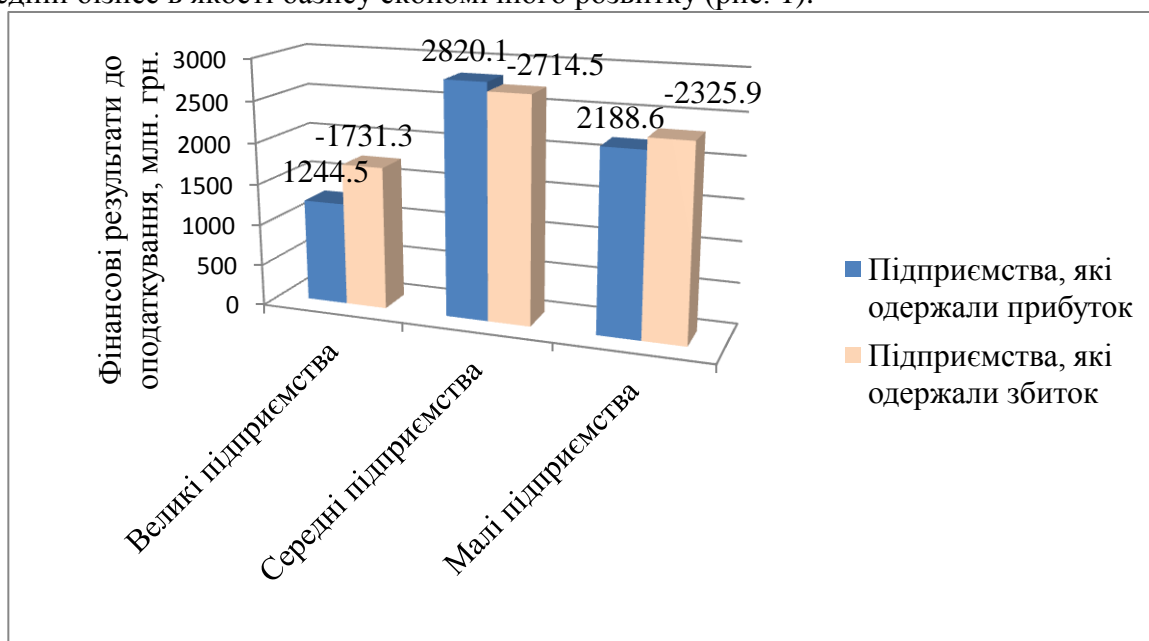

Рис. 1. Розподіл фінансових результатів до оподаткування великих, середніх та малих підприємств Одеської області за 2013 р. (розроблено автором за даними [8])

Розвиток сільськогосподарського виробництва, на яке орієнтовані переважно усі райони Одеської області, мав позитивний вплив на фінансові результати. Найбільший вклад у прибуток підприємств внесли підприємства Білгород–Дністровського району (298,8 млн. грн.), Арцизького району (219,6 млн. грн.), Комінтерновського району (209,6 млн. грн.) [8]. Помітимо, що збиткові підприємства означених районів, займають в середньому 5,0% від загальної кількості підприємств. Такий розподіл свідчить про вдале розташування у районах виробничих сил, добре сформовану інфраструктуру та її ефективне використання.

Розгляд фінансових результатів до оподаткування та їх складових у динаміці за період 2005–2013 рр. довів, що найбільший розрив між прибутками та збитками спостерігався у 2007 році (див. рис. 2). Фінансові результати в 2008 році вже були від'ємними, незважаючи на зростання прибутку, оскільки збитки зростали більш високими темпами. Значний вплив на падіння прибутків вчинили зменшення інвестиційного попиту, незначний рівень державного фінансування, низька економічна активність у країнах–основних торговельних партнерах України. За період 2006–2013 рр. прибуток підприємств Одеської області в середньому щорічно зростав на 9,0 %, збиток – 29,2%. (розраховано автором за даними [8]).

Як відзначалось раніше, на фінансові результати підприємств впливають різноманітні фактори: обсяги виробництва, інвестиційна діяльність, рівень інфраструктури, продуктивність праці робітників, ефективний менеджмент на усіх ланках виробничого процесу та реалізації продукту. При цьому особлива увага повинна надаватися обсягам

отриманого прибутку у попередні роки як авансування капіталу для створення нового продукту, тобто виявляється зв'язок наступних рівнів часового ряду з попереднім. В такому випадку для характеристики взаємозв'язків показників доцільно звернутися до розробки авторегресійної факторної моделі.

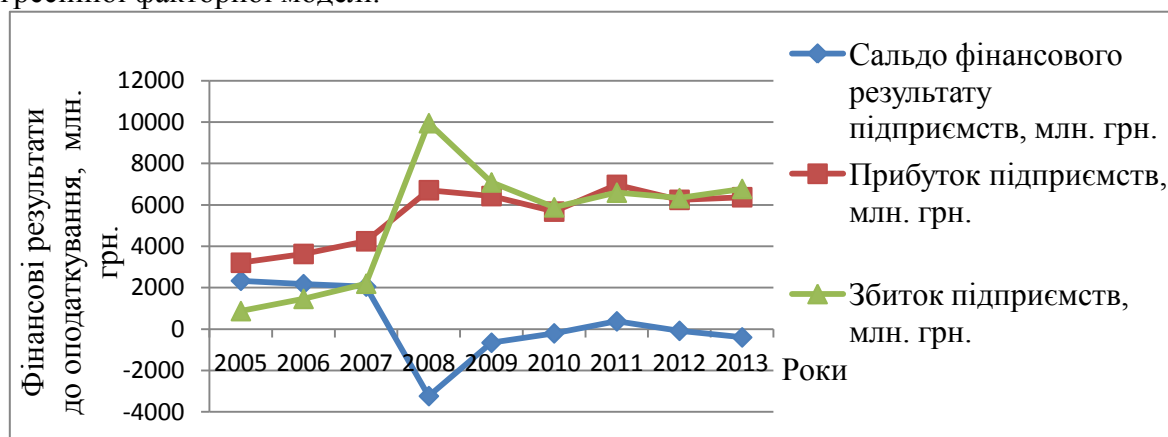

Рис. 2. Динаміка фінансових результатів підприємств Одеської області за 2005–2013 рр. (розроблено автором за даними [8])

У класичній статистиці авторегресія є окремим випадком звичайної регресії рядів динаміки, але усунутий на k рівнів (де k – величина часового лагу). У цілому побудова та статистичний аналіз авторегресійних моделей майже не відрізняються від побудови та аналізу звичайної регресійної моделі [7].

Нагадаємо, що під час побудови та аналізу означених економіко-статистичних моделей потрібно розв'язати наступні проблеми:

1. Визначити порядок авторегресійної моделі. Низький порядок моделі може надати несуттєві результати, оскільки в моделі не використана важлива інформація за попередні моменти часу. Зростання порядку авторегресійної моделі призводить до зниження якості моделі. Тому аналіз авторегресії не обмежується побудовою тільки однієї моделі, будується декілька моделей, за якими визначається її порядок.
2. Провести розподіл змінних, які суттєво впливають на фінансові результати підприємств, на незалежні (екзогенні) та залежні (ендогенні) змінні.
3. Обґрунтувати форму рівняння (лінійне або нелінійне) фінансових результатів підприємств та визначити параметри моделі.

Означені моменти були вирішені під час статистичного моніторингу фінансових результатів до оподаткування підприємств Одещини за період 2005–2013 рр.

В ході апріорного аналізу об'єкта дослідження результативною ознакою (Y) було обрано сальдо фінансових результатів до оподаткування підприємств Одеської області, а факторами, що на них впливають: валовий регіональний продукт (X_1), капітальні інвестиції (X_2), рентабельність операційної діяльності (X_3), коефіцієнт покриття експортом імпорту (X_4), попередні обсяги фінансових результатів до оподаткування (Y_{t-1}). Зростання усіх факторів прямо впливає на сальдо фінансових результатів.

Сформована статистична сукупність спостережень задовольняє головним вимогам, а саме: якісно та кількісно однорідна; достатньо велика за обсягом; спостереження лінійно незалежні. Для обробки й аналізу статистичної інформації використано редактор MS Excel.

Аналіз розподілу усіх змінних за допомогою описових статистичних показників (середніх значень, середніх квадратичних відхилень, P -значущості, коефіцієнтів парної кореляції та інших) дозволив відсіяти незначущі змінні.

В результаті реалізації алгоритму авторегресійного аналізу отримано наступне рівняння авторегресії:

$$\hat{Y}_t = -5466,8 + 1174,7X_3 + 0,487Y_{t-1}$$

Зі збільшенням рентабельності операційної діяльності на 1,0% сальдо фінансового результату до оподаткування збільшиться на 1174,7 млн. грн., а при збільшенні попереднього сальдо фінансових результатів на 1 тис. грн., поточні фінансові результати мали збільшитися на 487 тис. грн. Таким чином, знаки коефіцієнтів регресії співпадають з результатами апіорного аналізу, а отримане рівняння підтверджує висновок про залежність фінансових результатів від попередніх обсягів.

Статистичний аналіз побудованої авторегресійної факторної моделі фінансових результатів підприємств Одеської області здійснювався за допомогою таких показників, як тіснота кореляційного зв'язку; точність; надійність; адекватність.

У цьому напрямку проаналізовано показники регресійної статистики та дисперсійного аналізу. Високе значення множинного коефіцієнта кореляції ($R=0,947$) вказує на досить тісний авторегресійний зв'язок між фінансовими результатами.

Коефіцієнт детермінації вказує, що 89,6% варіації фінансових результатів пояснюється рентабельністю операційної діяльності та зміною сальдо фінансових результатів у минулому. На частку факторів, що не увійшли до рівняння, приходиться лише 10,4 % варіації фінансових результатів. Оскільки дана сукупність спостережень невелика, то увага зверталася на нормований коефіцієнт детермінації ($R^2_n=85,5\%$), який незначно нижчий за звичайний коефіцієнт детермінації, але також доводить точність авторегресійної моделі: 85,5 % фінансових результатів до оподаткування пояснюється зміною рентабельності та попереднім сальдо фінансових результатів.

Перевірка авторегресійної моделі за F–критерієм Фішера, а також t–розподілом Стьюдента, дозволяє з ймовірністю 95,0% вважати отриману модель у цілому та окремі її коефіцієнти статистично значущими й надійними, суттєвими.

Розрахунок коефіцієнта автокореляції та перевірка його значущості довели, що авторегресійна модель адекватно описує залежність фінансових результатів до оподаткування від рентабельності операційної діяльності та попереднього сальдо фінансових результатів.

Таким чином, на четвертому етапі моніторингу виявлено та оцінено силу взаємозв'язків між фінансовими результатами підприємств Одеської області і факторами, які на них впливають.

Висновки і перспективи подальших розробок. У проведеному дослідженні моніторинг фінансових результатів розглядається як процедура, яка поєднує статистичні методи, починаючи від збору інформації, та розробкою управлінських заходів наприкінці. Такий підхід став основою складання алгоритму моніторингу фінансових результатів економічної діяльності Одеської області, реалізація якого дозволила надати деякі рекомендації для прийняття управлінських рішень. По–перше, в структурі економіки Одещини провідну роль відіграє агропромисловий комплекс, якій потрібно модернізувати та розвивати відповідно до світових стандартів, оскільки саме він є прибутковим; по–друге, розвивати середні підприємства, як базис ринкових відносин; по–третє, реструктуризувати збиткові підприємства, для яких отримання збитків є звичкою, окрім бюджетних підприємств соціального значення; по–четверте, проводити гнучку фінансову та податкову політику, посилити контроль над витратами виробництва; в п'ятому, звернути увагу на інвестиційну діяльність підприємств, виділивши пріоритетні напрямки, оскільки операційна діяльність в області має позитивний результат на відміну від фінансових результатів до оподаткування.

У цілому подана процедура моніторингу фінансових результатів економічної діяльності підприємств регіону є досить універсальною та ефективною, не потребує додаткових витрат, оскільки базується на статистичних й фінансових стандартах обліку та звітності.

У подальших дослідженнях планується удосконалити алгоритм моніторингу, впровадити багатовимірні статистичні методи аналізу фінансових результатів підприємств та їх інтерпретації.

Література

1. Пугачова М. В. Концептуальні основи статистичного моніторингу / М. В. Пугачова, Д. Д. Айстраханов, Ю. Р. Валькман, В. А. Головка, В. І. Карпов; НДІ статистики Держкомстату України. – К., 2003. – 344 с.
2. Андросова Т. В., Круглова О. А., Козуб В. О. Світовий та вітчизняний досвід визначення фінансового результату як об'єкта моніторингу на торговельному підприємстві / Т. В. Андросова., О. А. Круглова, В. О. Козуб // Проблеми економіки. – 2014. – № 3. – С. 194-201.
3. Галіцин В. К. Концептуальні засади моніторингу / В. К. Галіцин, О. П. Суслів, Н. К. Самченко // Бізнес Інформ. – 2013. – № 9. – С. 330–335.
4. Поливана Л. А. Організаційно–методичні основи побудови системи моніторингу фінансових результатів підприємства / Л. А. Поливана // Вісник ЖНАЕУ. – 2012. – № 2, т. 2. – С. 349–357.
5. Гончаренко О. М., Світлична О. С. Фінансовий моніторинг як складова системи управління інвестиційною діяльністю компанії / О. М. Гончаренко, О. С. Світлична // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць / голов. ред. М.І. Зверяков. – Одеса: ОНЕУ, 2014. – № 2. – С. 36–40.
6. Іванюта П. В. Статистичний моніторинг в системі державного управління / П. В. Іванюта [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://upravlinnya.amu.edu.ua/.../2011/1/14_1_2011.Pdf
7. Янковой А. Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием: учебное пособие // А. Г. Янковой. – Одесса: ОНЕУ, 2014. – 250 с.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

References

1. Puhachova, M. V., Aistrakhanov, D. D., Valkman, Yu. R., Holovko, V. A., & Karpov, V. I. (2003), «Conceptual base of statistical monitoring» [Kontseptualni osnovy statystychnoho monitorynhu], NDI statystyky Derzhkomstatu Ukrainy, Kyiv, 344 p. (ukr)
2. Androsova, T. V., Kruhlova, O. A., Kozub, V. O. (2014), «World and state experience of determining the financial result as the object of monitoring on the trading enterprise» [Svitovyi ta vitchyzniani dosvid vyznachennia finansovoho rezultatu yak obiekta monitorynhu na torhovelnomu pidpriemstvi], Problemy ekonomiky, No. 3, pp. 194-201(ukr)
3. Halitsyn, V. K., Suslov, O. P., & Samchenko, N. K. (2013), «Conceptual methods of monitoring» [Kontseptualni zasady monitorynhu], Biznes Inform, No. 9, pp. 330–335 (ukr)
4. Polyvana, L. A. (2012), «Organizational methods of building the monitoring system of financial results of enterprises» [Orhanizatsiino–metodychni osnovy pobudovy systemy monitorynhu finansovykh rezultativ pidpriemstva], Visnyk ZhNAEU, Zhytomyr, No. 2 (s.2), pp. 349-357 (ukr)
5. Honcharenko, O. M., Svitlychna, O. S. (2014), «Financial monitoring as a part of management system of the company's investment activity» [Finansovyi monitorynh yak skladova systemy upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu kompanii], Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen, Odessa, No. 2, pp. 36–40 (ukr)
6. Ivaniuta, P. V. «Statistical monitoring in the system of state management» [Statystychnyi monitorynh v systemi derzhavnoho upravlinnia], available at: http://upravlinnya.amu.edu.ua/sites/.../2011/1/14_1_2011.Pdf (ukr)
7. Yankovoy, A. G. (2014), «Mathematical and statistical methods and models of enterprise management» [Matematiko-statisticheskiye metody i modeli v upravlenii predpriyatiyem], Odessa National Economic University, Odessa, 250 p.(rus)
8. Official website of the State Statistics Service of Ukraine [Ofitsiynyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (ukr)